

TÁRCZA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1909. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt negyedévben köteles példányokban 2778 drb, ajándék útján 157 drb, vétel útján 183 drb, áttétel útján 3 drb, összesen tehát 3121 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelespéldányok czimén beérkezett alapszabály 161 drb, egyházi körlevél 32 drb, falragasz 1573 drb, gyászjelentés 1218 drb, hivatalos irat 193 drb, műsor 256 drb, perirat 3 drb, szinlap 1768 drb, zárszámadás 196 drb, különféle 595 drb, vagyis összesen 5995 drb apró nyomtatvány. Vételre fordítottatott 1382·96 korona és 3586·80 márka.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Akademia umiejtnosci Krakow (2 drb), a Múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége, Baranyavármegye alispánja Pécs, Belügyminiszterium, Besztercebánya polgármestere, Bibliotheca nacional Rio de Janeiro (7 drb), Bosnyák-herceg. országos kormány Wien, Budapesti földrengési observatorium, Csiki Ernő, Dunántúli ág. h. ev. püspök Pápa, Fejérpataki László dr., gróf Forgách László Mándok, Földművelésügyi miniszterium, Galgóczy János, Gazdasági egyesületek országos szövetsége, Gulyás Pál (5 drb), Győri Tibor, Hampel József, Hesse A. C. Iquique, Isoz Kálmán (2 drb), Kais. Akademie der Wissenschaften Wien (8 drb), Képviselőházi iroda (53 drb), Kongl. universitetsbibliothek Uppsala (2 drb), Köblös Zoltán Kolozsvár, M. kir. állatorvosi főiskola (2 drb), M. kir. földtani intézet, M. kir. központi statisztikai hivatal, M. kir. posta- és táviradvezérigazgatóság, Magyar Tudományos Akadémia (22 drb), Mangold Lajos, Nemzeti Zenede igazgatósága, Országos közoktatásügyi tanács, Országos magyar gazdasági egyesület, Pannonhalmi Szent-Benedek-rend perjele, Peterdy Jenő Pomáz, Pós Antal Esztergom (2 drb), Sándor Imre Kolozsvár, Sepsiszentgyörgy polgármestere, Somogy vármegye

alispánja Kaposvár, Statist. Zentral-Commission Wien (3 drb), Szalay Imre, Szécskay György Passaic (Amerika), Szentgyörgyi György Gusztáv, Thallóczy Lajos Wien (2 drb), Tipografia nacional Guatemala, Vavrincez Mór, Verein für Schriftenaustausch Leipzig (5 drb), Wieländer Oscar Wien, Zlatovszky János.

Nevezetesebb szerzemény: Georgii Logi Silesii Hendecasyllati elegiae et epigrammata. Viennae Pannoniae, 1529. Hártya-példány. (3500 márka.)

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt évnegyedben 10.974 egyén 25.290 kötet nyomtatványt használt; kölcsön útján pedig 578 egyén 1144 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 1307 munka osztályoztatott, a melyről 1995 cédula készült. Kötés alá készítettet 517 munka 759 kötetben.

A kötelespéldányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 613 csomag érkezett; ugyaninnen 733 levél expediatott, a miből 230 reklamálás volt.

Az 1897: XLI. t.-czikk intézkedései ellen vétő nyomdajajdonosokkal szemben megindított peres eljárások eredményeként pénzbüntetés és kártérítés fejében az 1909. év folyamán befolyt 217.44 korona.

II.

A *kézirattár* az 1909. év utolsó negyedében ajándék útján 59 kötet újkori kézirattal 76 zeneművel és 4 drb irodalmi levéllel, hivatalos gyűjtés útján 1 kötet zeneművel, vétel útján 1 középkori kódexszel, 3 kötet újkori kézirattal, 15 zeneművel, 17 drb irodalmi levéllel, 18 irodalmi analektával és 3 drb zenei levéllel, összesen 197 darabbal gyarapodott. Vételre összesen 675 koronát fordítottunk.

Ajándékozók voltak Galgóczy János, ki Zittrow Carlhoz írt levelét, a válaszszal együtt, Hajnik Imre gyermekei, kik néhai apjuk nagybecsű jegyzeteit, dr. Melich János, ki Jagié és Jireček egy-egy hozzá írt levelét, dr. Réthy László, ki költeményeinek kéziratát és Szabadka város, mely Gaal Ferencz elhunyt zeneszerző kézirateit ajándékozta a kézirattárnak.

A szerzett anyagból is igen értékes darabokkal szaporodott a kézirattár. A középkori kódexek száma is több lett egy — bár csonka — 1440-ből való vallásos tartalmú kézirattal; a zenei gyűjteménybe került Liszt két sajátkezű levele s Rózsavölgyi Márk 15 zeneműve, mely a 40-es évek népszerű mesterének, kettő kivételével, mind kiadatlan munkája. Azonkívül kiemeljük Pulszky Ferencz levelezőkönyvét 1861—63-ból, Frankenburg Adolf német verseinek egy újabb, sajátkezű kéziratát s egy erdélyi jelmezképgyűjteményt, mely XVI—XVII. századi erdélyi viselete-

ket mutat be s a mely a Múzeum egy másik hasonló gyűjteményét egészíti ki.

A gyarapodás földolgozásán kívül a megkezdett munkák folytatódtak: az irodalmi levelestár revíziója és a Pulszky-gyűjtemény földolgozása.

Az évnegyed folyamán 65 kutató 215 kéziratot és 76 irodalmi levelet használt. Kikölcsönöztünk 6 esetben 26 kéziratot.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: *a)* Köteles példányokból: nyomdai kimutatással csomagokban 198 évf. 16.302 szám; számonként — évf. 5109 szám, együttvéve 198 évf. 21.411 szám. *b)* Vásárlás útján (Wein Armintól 8-10 korona) 4 évf. 143 szám. *c)* Ajándék (a brazíliai nemzeti könyvtártól) — évf. 163 szám. Mindössze 202 évf. 21.554 szám.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 1237 olvasó 2243 kötetet, a könyvtáron kívül 25 olvasó 63 kötetet, összesen 1262 olvasó 2303 kötetet használt.

Czéduláztatott 328 évfolyam, köztük 30 új hírlap. Átnézetett 192 évf. 16.553 szám.

Ama kötelespéldányok, melyek nyomdai kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a növedéknaplóba irattak be, illetőleg a nyilvántartó lapokra vezettettek; a számonként érkezettek, hetenként számbavéve, betűrendjük szerint elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hírlapszámok azonnal följegyeztetvén, reklamáltattak.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 208 drb, ajándék útján 118 drb, más osztályokból való áttétel útján 55 drb irattal, összesen 381 darabbal gyarapodott.

A családi levéltárak száma az elmúlt évnegyedben nem gyarapodott, a már letéteményezett levéltárak közül a Lippich-család levéltára gyarapodott 2 drb irattal.

Vételre fordítottatott 700 korona és 4080 márka.

Ajándékaikkal Marchese Aleduse de Buzzacarino, Szmrecsányi Miklós min. tanácsos, Gilly József, László Ákos, Vinkó István és Vörös Lajos gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából 34 drb a középkori oklevelek csoportjára, 234 drb az ujabbkori iratokéra, 105 drb az 1848/49-es iratok csoportjára és 8 drb a czimereslevelek csoportjára esik.

A czimereslevelek csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1378. ápril 20. Visegrád. I. Lajos czimereslevele

Arcano Buzzacarino részére. Egyszerű XVII. századi másolat. — 2. 1431. aug. 9. Nürnberg. Zsigmond király czimereslevele a Gathaly család részére. Szöveg és czimerkép egyszerű, XX. századi másolata. — 3. 1521. decz. 4. Buda. II. Lajos czimereslevele a Kormossy-család részére. Szöveg és czimerkép egyszerű XX. századi másolata. — 4. 1588. január 8. Prága. II. Rudolf czimereslevele Oliva Tamás részére. Eredeti. — 5. 1627. április 12. Bécs. II. Ferdinánd czimereslevele Dincho Mihály részére. Eredeti. — 6. 1630. április 11. Ferdinánd czimereslevele Erdély, másképp Nagy György részére. Eredeti. — 7. 1650. szeptember 17. Bécs. III. Ferdinánd czimereslevele Török István részére. Eredeti. — 8. 1759. december 28. Bécs. Mária Terézia czimereslevele Haasz Ferencz részére. Eredeti.

A negyedévi gyarapodások közül kiemelendők a Bilkei Gorzó Nándortól vett oklevelek közül a középkoriak, melyek a családra továbbá a máramaros- és beregmegyei oláhokra vonatkozólag tartalmazznak értékes adatokat. Kiemelendők továbbá a C. G. Boerner lipcei czégtől vett iratok, melyek főleg az ujabbkori történet szempontjából bírnak értékkel.

A lefolyt évnegyedben 87 kutató 43.121 darab iratot használt. Kikölcsönözöttet 8 térítvényen 332 darab irat.

A negyedévi szerzemények feldolgozásán kívül folytattott az 1848/49-iki anyag czedulázása és a még hátralevő ujabb nyomtatványi gyarapodásból származott rész teljesen feldolgoztatott. Befejeztetett a Kapuváry-család levéltára, a melynek állománya a következő: 3 drb XV. századi, 1 drb XVI. századi eredeti oklevél, 17 drb középkori oklevél másolata, 16 drb XVI., 93 drb XVII., 1287 drb XVIII., 4090 drb XIX. századi irat. 75 darab elenchus és iratjegyzék, 16 drb genealogiai tábla, 56 drb térkép és rajz, összesen 5654 darab.

Befejeztetett a Szunyogh-levéltár rendezése is, de ennek leltára még nem készült el.